

Hulp aan en recht voor slachtoffers
Het tweede tussenadvies over hulp
aan en recht voor slachtoffers van seksueel misbruik in de Rooms-Katholieke
Kerk in Nederland

Den Haag, 8 november 2011
Commissie van onderzoek seksueel misbruik van
minderjarigen in de Rooms-Katholieke Kerk
Postbus 556
2501 CN Den Haag
www.onderzoekrk.nl
reactie@onderzoekrk.nl

1. Over de uitwerking van de aanbevelingen

De reactie op de aanbevelingen

Op 9 december 2010 bracht de *Onderzoekscommissie* haar eerste tussenadvies over het functioneren van de organisatie *Hulp & Recht* en over de hulpverlening uit.¹ op 14 december 2010 volgde de eerste reactie van de *Bisschoppenconferentie* en de *Konferentie Nederlandse Religieuzen* op de aanbevelingen van de *Onderzoekscommissie*. Deze reactie hield in dat op 1 juli 2011 een nieuwe wijze van hulpverlening aan slachtoffers van seksueel misbruik zou zijn opgezet en de klachtenafhandeling zou zijn verbeterd.

Op 11 januari 2011 heeft de voorzitter van de *Onderzoekscommissie* met de *Bisschoppenconferentie* gesproken. Aan dit overleg ging op 23 december 2011 een gesprek vooraf met de voorzitter van het bestuur van de *Konferentie Nederlandse Religieuzen*, broeder drs. C.J.H.M. van Dam, en een gesprek met de bisschop van Groningen-Leeuwarden, monseigneur dr. G.J.N. de Korte. De uitkomst van deze gesprekken was dat de aanbevelingen van de *Onderzoekscommissie* volledig en onverwijld zouden worden uitgevoerd, uiteraard met dien verstande dat ruimte bestond voor verdere verbeteringen. Op 26 januari 2011 werd de benoeming van drs. R.J.G. Bandell als coördinator bij de uitwerking van de aanbevelingen bekend.

Op 24 juni 2011 verscheen de rapportage met de uitwerking van de aanbevelingen 'Wielen verwisselen onder een rijdende trein'. De *Onderzoekscommissie* heeft met een begeleidende brief van de *Bisschoppenconferentie* en de *Konferentie Nederlandse Religieuzen* van 23 juni 2011 deze rapportage van drs. R.J.G. Bandell ontvangen.

Beoordeling

Voor de beoordeling van de wijze waarop de aanbevelingen van de *Onderzoekscommissie* zijn overgenomen door de *Bisschoppenconferentie* en de *Konferentie Nederlandse Religieuzen* zijn de maatregelen in de rapportage 'Wielen verwisselen onder een rijdende trein' getoetst aan de aanbevelingen aan de hand van volgende drie onderwerpen:

1. Het functioneren van de organisatie
2. De klachtenprocedure

---

¹ De commissie van onderzoek naar seksueel misbruik van minderjarigen in de Rooms-Katholieke Kerk, *Naar hulp, genoegdoening, openbaarheid en transparantie. Een onderzoek naar en advies over het functioneren van de kerkelijke instelling voor hulp aan en recht voor slachtoffers van seksueel misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland*, 9 december 2010
<http://www.onderzoekrk.nl/fileadmin/commissiedetman/data/downloads/Persberichten/06122010onderzoekadvieshr.pdf>

3. Van hulpverlening naar genoegdoening

Per onderwerp wordt aangegeven op welke wijze de *Bisschoppenconferentie* en *KNR* invulling geven aan de aanbevelingen, zoals beschreven in het rapport 'Wielen verwisselen onder een rijdende trein'. Daarvan wordt vervolgens de beoordeling van de *Onderzoekscommissie* toegelicht. Ten slotte wordt, indien van toepassing, afgesloten met nadere aanbevelingen van de *Onderzoekscommissie*.

2. Het functioneren van de organisatie

De structuur van de nieuwe organisatie

De structuur van de nieuwe organisatie en de benoeming van de voorzitter, bestuursleden en medewerkers zoals beschreven in de rapportage 'Wielen verwisselen onder een rijdende trein' (verder: de rapportage) komen op hoofdlijnen overeen met de aanbevelingen van de *Onderzoekscommissie*.

De nieuwe organisatie is een stichting naar burgerlijk recht. De oprichting en de bepalingen met betrekking tot samenstelling, taken en doelstellingen zijn notarieel vastgelegd. De *Stichting Beheer en Toezicht inzake seksueel Misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland* (verder: de Stichting) heeft als doel toezicht te houden op en het financieren van het verwerken van de meldingen over seksueel misbruik in de *Rooms-Katholieke Kerk*, het doorverwijzen naar adequate hulp, het behandelen van klachten en het verstrekken van schadeloosstellingen (artikel 2, lid 1 van de akte van oprichting). Vermeldenswaard is dat net als *Hulp & Recht* de nieuwe organisatie haar taken uitvoert zonder leeftijdsonderscheid. Het gaat om seksueel misbruik van minderjarigen, maar ook van meerderjarigen.

Het bestuur van de Stichting bestaat uit minstens drie personen. De leden van het bestuur van de Stichting worden benoemd door de *Bisschoppenconferentie* en de *KNR* op voordracht van het bestuur (artikel 4 lid 2 van de akte van oprichting). Dit is een wijziging van de bij *Hulp & Recht* bestaande benoemingsprocedure waarin het zittende bestuur wellicht een informeel adviserende, maar geen bepalende rol vervulde bij het voordragen van nieuwe bestuursleden.

Het bestuur van de Stichting stelt de jaarrekening van het afgesloten boekjaar en de begroting voor het komende boekjaar vast. Aan deze vaststelling gaat instemming door de *Bisschoppenconferentie* en de *KNR* vooraf. De Stichting publiceert de jaarrekening en de begroting.

De nieuwe organisatie in delen

Om de taken van de Stichting naar behoren uit te voeren bestaat de nieuwe organisatie uit verschillende zelfstandige delen. Allereerst het *Meldpunt voor seksueel misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk* (hierna: het Meldpunt) dat de melder wijst op alle mogelijkheden van behandeling van een melding. Dit Meldpunt zorgt voor de administratieve verwerking van meldingen en functioneert als faciliterend bureau voor het *Platform Hulpverlening na seksueel misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk* (hierna: Platform) voor doorverwijzing

naar de juiste hulp en contact met vertrouwenspersonen. De functie van faciliterend bureau heeft het Meldpunt ook voor de zelfstandige en onafhankelijke *Klachtencommissie voor seksueel misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk* (verder: de Klachtencommissie). Naast de Klachtencommissie bestaat een Commissie van Bezwaar. Beide commissies worden ondersteund door een *Griffie* (hierna: de Griffie) die het secretariaat voert.

De Klachtencommissie doet uitspraken die het karakter hebben van een niet-vrijblijvend advies aan de desbetreffende bisschop dan wel de desbetreffende hogere overste. De uitspraken van de Klachtencommissie en de daarop volgende besluiten van de desbetreffende bisschop dan wel hogere overste worden geanonimiseerd gepubliceerd op de website van de Stichting, www.meldpuntmisbruikrkk.nl.

Naast het Platform en de Klachtencommissie kent de nieuwe organisatie de *Compensatiecommissie na seksueel misbruik van minderjarigen in de Rooms-Katholieke Kerk* (verder: de Compensatiecommissie). Deze Compensatiecommissie is verantwoordelijk voor het vaststellen en toekennen van een financiële compensatie aan personen die als minderjarige in de *Rooms-Katholieke Kerk* seksueel misbruikt zijn. Voor zover medewerkers van de Stichting werkzaam zijn voor de Compensatiecommissie worden zij aangestuurd door de voorzitter van de Compensatiecommissie. De leden van de Compensatiecommissie worden benoemd door het bestuur van de Stichting en kiezen uit hun eigen midden een voorzitter. De voorzitter van de Klachtencommissie of een door hem aangewezen vicevoorzitter kan op uitnodiging van de voorzitter van de Compensatiecommissie in de Compensatiecommissie zitting nemen als toehoorder met spreekrecht.

Transparantie en openbaarheid

De uitspraken van de Klachtencommissie en de hierop volgende besluiten van de kerkbestuurlijke verantwoordelijken worden geanonimiseerd gepubliceerd. De *Onderzoekscommissie* heeft een jaarlijkse publicatie aanbevolen, maar de uitwerking van deze aanbeveling gaat verder en is naar de mening van de *Onderzoekscommissie* beter.

Onafhankelijkheid en zelfstandigheid

In haar tussenadvies heeft de *Onderzoekscommissie* aangegeven de voorstellen voor de positionering van de nieuwe organisatie in haar eindrapportage te willen bezien: doorgaan als kerkelijke instelling of als zelfstandige stichting.²

---

² De commissie van onderzoek naar seksueel misbruik van minderjarigen in de Rooms-Katholieke Kerk, *Naar hulp, genoegdoening, openbaarheid en transparantie. Een onderzoek naar en advies over het functioneren van de kerkelijke instelling voor hulp aan en recht voor slachtoffers van seksueel misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland*, 9 december 2010, p 60.

Nu de stap naar een stichting onder Nederlands recht is gezet met waarborgen voor transparantie en wat de samenstelling van de afzonderlijke commissies betreft een grote mate van zelfstandigheid ziet de *Onderzoekscommissie* af van een nader voorstel. Dit betekent niet dat over de onafhankelijkheid en zelfstandigheid van de nieuwe organisatie het laatste woord is gesproken. In dit verband wijst de *Onderzoekscommissie* naar twee gelegenheden waarop van haar een oordeel zal worden gevraagd. In het voorstel voor onderzoek van 7 mei 2010 is aangekondigd dat de *Bisschoppenconferentie* en de *KNR* aan de *Onderzoekscommissie* berichten over de wijze waarop zij met de aanbevelingen van de *Onderzoekscommissie* zijn omgegaan. Zo'n bericht is voorzien zes maanden na de presentatie van de eindrapportage van *Onderzoekscommissie* en vijf jaar na de verschijning van de eindrapportage. De leden van de dan niet meer bestaande *Onderzoekscommissie* zijn – uitsluitend om uitvoering te geven aan haar oorspronkelijke opdracht – bereid gezamenlijk te reageren in de richting van de *Bisschoppenconferentie* en de *KNR*. Deze reacties zullen openbaar zijn.

De nieuwe organisatie en de melder

Bij de beoordeling van de wijze waarop de nieuwe organisatie is ingericht mag het belang van de melder uiteraard niet uit het oog worden verloren. De melder hoort geen belemmeringen te ontmoeten bij het doen van zijn melding.

Waar kan de melder zich melden?

Wekelijks, bijna dagelijks ontvangt de *Onderzoekscommissie* vragen van personen die een melding willen doen, een klacht indienen, compensatie voor geleden schade aanvragen, hulp nodig hebben en geen weg weten te vinden naar de juiste instantie of commissie. Niet door een gebrek aan instanties en commissies, maar juist door een rijke schakering aan instanties en commissies. Zo ligt verwarring over waar een melder zich zou moeten melden al heel gemakkelijk op de loer. Hij of zij kan zich melden bij de *Onderzoekscommissie*, want die heeft in het belang van haar onderzoek laten weten meldingen op prijs te stellen. Dit is met name tot 1 december 2010 gebeurd. Uiteraard ook bij het nieuwe *Meldpunt Seksueel Misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk*, maar eveneens bij het *Meldpunt KNR* (misbruikmelding@knr.nl) en bij de bisdommen Haarlem-Amsterdam en Roermond die beide commissies in het leven hebben geroepen om melders 'een luisterend oor' te bieden. De *coördinatiecommissie-Bandell* en de *commissie-Lindenbergh* worden ook genoemd door melders die vragen waar zij met hun melding over vraag terecht kunnen.

Buiten de kerkelijke omgeving kunnen melders zich melden bij de *commissie-Samson*, die over een telefonisch meldpunt beschikt. Uiteraard bij de politie als het om een voor het strafrecht niet-verjaard misdrijf gaat. Maar ook bij KLOKK, de koepel van een aantal, maar niet alle lotgenotengroepen.³ Andere groepen die oproepen aan melders plaatsen zijn *Mea Culpa United* en de stichting *Mannenhulpverlening na Seksueel Misbruik* (www.seksueelmisbruik.info/stichting/). Ook *Slachtofferhulp Nederland* is een instantie waar melders zich kunnen melden. Dit kan via een speciaal telefoonnummer voor degenen die zich bij de *commissie-Samson* en bij de *Onderzoekscommissie* hebben gemeld en die in welke vorm dan ook hulp nodig hebben. Hiervoor bestaat een speciaal telefoonnummer 0900-9999001.

'Bewegwijzering'

Het ontbreekt aan een duidelijke 'bewegwijzering' voor melders die hun melding op de juiste plek willen laten terechtkomen. Hier ligt niet alleen een belangrijke taak voor het nieuwe *Meldpunt Seksueel Misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk*, maar ook voor de *Bisschoppenconferentie*, voor de afzonderlijke bisdommen, voor de *KNR* en voor die ordes en congregaties die in dit opzicht aangesproken zijn. De *Onderzoekscommissie* beveelt een duidelijke 'bewegwijzering' aan door op de afzonderlijke websites duidelijk te maken waar melders terecht kunnen.

Wie zich meldt bij het nieuwe Meldpunt weet vaak niet het verschil tussen een 'melding' en een 'klacht'. Duidelijke uitleg is vereist en het is raadzaam elke melding in beginsel te beschouwen als een klacht. In het verdere contact zal blijken of de melder alleen zijn of haar verhaal wil doen aan het Meldpunt of aan een van de vertrouwenspersonen. Of wil de melder alleen hulp?

Als eenmaal duidelijk is dat de melder die een klacht wil indienen, kan de klachtenprocedure starten. Bij het registreren van de melding is het van belang te streven naar volledigheid van gegevens. Het zou een doelmatige inzet van de juridisch adviseurs bevorderen als klachten over één en dezelfde pleger of in één en dezelfde instelling bij dezelfde juridisch adviseur zouden terechtkomen. Doordat kennis over individuele plegers en instellingen dan is geconcentreerd bij gespecialiseerde juridische adviseurs, kunnen zij de indieners van ieder volgend klaagschrift beter helpen. Het opstellen van het

---

³ *KLOKK*, Stichting Koepel Landelijk Overleg Kerkelijk kindermisbruik, is bij notariële akte op 17 augustus 2011 opgericht en op die dag ook ingeschreven bij de Kamer van Koophandel in Eindhoven. De stichting heeft ten doel als informatiepunt te fungeren, advies en hulp te bieden aan personen die slachtoffer zijn van kerkelijk kindermisbruik en het nemen van maatregelen om kerkelijk kindermisbruik te voorkomen en het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.

klaagschrift is voor veel slachtoffers emotioneel belangrijk. Bovendien voorkomt deze aanpak dubbel werk.

Tussenbalans

De *Onderzoekscommissie* constateert dat met de organisatorische inrichting van de nieuwe organisatie haar eerdere aanbevelingen worden uitgevoerd. Er is geen sprake meer van een kerkelijke organisatie maar van een stichting onder Nederlands recht die transparant omgaat met de uitspraken van de Klachtencommissie. Bovendien kan de Stichting leden op grond van hun deskundigheid in de Klachtencommissie en in de andere onderdelen van de nieuwe organisatie opnemen.

Dit neemt niet weg dat de *Onderzoekscommissie* op onderdelen voorstellen voor verbetering doet. Zo ontbreekt het aan een concrete taak- en rolomschrijving van het Platform, mede in relatie tot het Meldpunt en tot andere hulpverlenende organisaties. Onvoldoende helder is in hoeverre de medewerkers van het Meldpunt, de vertrouwenspersonen en de medewerkers van de Griffie fungeren als eerste aanspreekpunt voor doorverwijzing (loketfunctie) of ook hulpverleningstaken hebben.

De werkzaamheden van de vertrouwenspersonen zijn onvoldoende helder en niet duidelijk is of en op welke wijze deze functionarissen verbonden zijn aan het Meldpunt of aan het Platform. Onduidelijk is ook waarom de benoeming van de vertrouwenspersonen door de voorzitter van het Platform gebeurt en dus afwijkt van de benoeming van de leden van het Platform door het bestuur van de Stichting.

Het ontbreekt aan een toelichting op de inhoud van de jaarlijkse rapportages van het Platform, de Klachtencommissie en het Meldpunt. De *Onderzoekscommissie* heeft in het tussenadvies aanbevolen dat de Klachtencommissie in een openbaar jaarverslag melding maakt van de bij de werving en voordracht van leden en medewerkers gebruikte criteria en dat de Griffie is belast met de verantwoording.

De *Onderzoekscommissie* laat naast de meer organisatorische aspecten het belang van de melder cq. van het slachtoffer meewegen in haar beoordeling van de veranderingen in de organisatorische structuur. Het nieuwe Meldpunt moet goed en snel zijn te vinden en de melder moet zonder onnodig oponthoud krijgen wat voor hem of haar op dat moment prioriteit heeft: hulp, contact met lotgenoten, de indiening van een klacht.

Hiervoor doet de *Onderzoekscommissie* voorstellen tot verbetering van de 'bewegwijzering', de intake van nieuwe melders en doelmatiger opstelling van klaagschriften.

Dit brengt de *Onderzoekscommissie* tot een algemene afsluitende aanbeveling. Het bestuur van de Stichting Beheer en Toezicht heeft als belangrijkste taak de nieuwe organisatie op rolletjes te laten lopen. Het bestuur heeft de mogelijkheden hiervoor de best denkbare deskundigen op velerlei terrein te vragen hierbij van dienst te zijn. Het bestuur zal zich over de uitvoering van haar taken verantwoorden in haar jaarrekening en jaarverslag. De *Onderzoekscommissie* heeft in haar tussenadvies een jaarlijkse (externe) evaluatie aanbevolen. Dit voorstel lijkt in de rapportage van de coördinatiecommissie onder leiding van drs. R.J.G. Bandell geen plek te hebben gekregen. Terecht is in de naamgeving van de nieuwe stichting het begrip 'toezicht' opgenomen. Om deze toezichtrol inhoud en vorm te geven raadt de *Onderzoekscommissie* aan om het bestuur van de Stichting te laten bijstaan door een raad van toezicht waarvan in ieder geval een vertegenwoordiger van de overkoepelende lotgenotengroepen deel uitmaakt. De raad van toezicht heeft tot taak de in de begroting opgenomen doelstellingen te beoordelen aan de hand van de in het jaarverslag opgenomen uitkomsten en resultaten. Daarnaast zou de raad van toezicht belast moeten worden met de jaarlijkse evaluatie, liefst met externe ondersteuning. Jaarverslag en jaarlijkse evaluatie liggen immers in elkaars verlengde.

Aanbevelingen

1. Onafhankelijkheid en zelfstandigheid

De *Onderzoekscommissie* zal in haar reacties op de voortgangsberichten medio 2012 en begin 2017 de mate van onafhankelijk en zelfstandig functioneren van de nieuwe organisatie beoordelen.

2. Proces van erkennen, verwerken en afdoen

De *Onderzoekscommissie* hecht grote betekenis aan het functioneren van de nieuwe organisatie bij het erkennen, het verwerken en het hopelijk goed afsluiten van wat voor zo velen een ingrijpende ervaring was die vaak zo lang belastend is geweest. In deze zin stelt de *Onderzoekscommissie* voor om in de naam van de nieuwe Stichting het woord 'afdoening' op te nemen: *Stichting Beheer, Toezicht en Afdoening inzake Seksueel Misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland*. Deze toevoeging betekent niet dat bij voorbeeld van doorverwijzing naar het *Openbaar Ministerie* (of de politie) wordt afgezien. Integendeel, maar het Meldpunt moet de ambitie hebben dat melders en klagers op een zodanige wijze worden geholpen en begeleid dat hun misbruik wordt erkend en hen genoegdoening wordt gegeven.

3. Evaluatie en toezicht

De *Onderzoekscommissie* herhaalt haar eerdere aanbeveling om het functioneren van de nieuwe organisatie jaarlijks te evalueren. Zij vult deze aanbeveling aan met het voorstel om een raad van toezicht hiermee te belasten, bij voorkeur met externe ondersteuning. Voor deze raad wordt ook een vertegenwoordiger van de koepel van lotgenotengroepen uitgenodigd.

4. Bewegwijzering

De *Onderzoekscommissie* constateert dat de vele aandacht voor het probleem van seksueel misbruik van minderjarigen in de *Rooms-Katholieke Kerk* zich ook heeft vertaald in een groot aantal instanties en commissies. Hierdoor is het zicht van de melder waar zijn melding het best kan terechtgekomen enigszins vertroebeld. De *Onderzoekscommissie* beveelt aan op de websites van de *Bisschoppenconferentie*, van de *KNR*, van de bisdommen en van de ordes en congregaties die in dit opzicht zijn aangesproken duidelijke verwijzingen op te nemen.

5. Meldingen en klachten

Voor melders is het onderscheid tussen 'meldingen' en 'klachten' niet altijd zo duidelijk en vanzelfsprekend. Bij de verwerking van meldingen raadt de *Onderzoekscommissie* aan om in beginsel geen onderscheid te maken en elke melding te beschouwen als een klacht. De route naar de indiening van een klaagschrift is lang en is gefaseerd. Na elke fase kan met de melder worden

overlegd of en zo ja wanneer de melder met een juridisch adviseur aan de opstelling van een klaagschrift wil beginnen. Om de inzet van juridisch adviseurs doelmatiger te laten verlopen is het raadzaam klachten over dezelfde pleger en klachten over dezelfde instelling in handen te stellen van een en dezelfde juridisch adviseur.

6. Organisatorische verbeteringen

De *Onderzoekscommissie* stelt voor om het Platform te voorzien van een heldere taak- en rolomschrijving. Hiernaast vraagt de *Onderzoekscommissie* taak en plaats van de vertrouwenspersonen in de nieuwe organisatie helder te omschrijven. Ten slotte beveelt de *Onderzoekscommissie* aan dat de Stichting zich niet alleen in financiële documenten (jaarrekening en begroting) verantwoordt, maar ook een openbaar jaarverslag publiceert.

3. De klachtenprocedure

Van een juridische procedure naar een klachtenprocedure

De *Onderzoekscommissie* heeft de klachtenprocedure bij *Hulp & Recht* in haar oorspronkelijke tussenadvies vergeleken met klachtenprocedures bij het onderwijs, bij zorginstellingen en bij de politie. Twee verschillen vallen op in vergelijking met de klachtenprocedure over seksueel misbruik in de *Rooms-Katholieke Kerk*. In de eerste plaats is sprake van een sterk juridisch geformuleerde procedure met begrippen als 'klaagschrift', 'verweerschrift', 'aangeklaagde' en 'gegrond' alsmede 'ongeground'. In zijn gesprek met de *Onderzoekscommissie* heeft de nieuwe voorzitter van de Klachtencommissie op het volgende gewezen:

“Het eerste dat de heer Stevens overigens afgeschaft wil zien is het dictum 'ongeground', want het is vreselijk voor mensen omdat zij daarin lezen dat het niet waar is wat je beweerd hebt. In een aantal klachten dat in het verleden ongegrond is verklaard, is overwogen dat ze opnieuw worden bekeken als later blijkt dat dezelfde aangeklaagde opnieuw in het systeem voorkomt. Die klachten worden er dan uitgehaald. Op de vraag van de heer Kreemers wat er voor 'ongeground' in de plaats is gekomen, luidt het antwoord dat men het daar nog niet helemaal over eens is. Wat de heer Stevens betreft is het woord niet acceptabel en moet dat 'ongeground' gewoon weg. Het is op zich en juridisch gezien waar dat een klacht gegrond of ongegrond is, maar je kunt het ook anders formuleren. De heer Kalbfleisch bevestigt dat uit gesprekken met slachtoffers duidelijk is geworden, dat degenen onder hen die bij *Hulp & Recht* zijn geweest en daar nul op het rekest hebben gekregen de taal waarin het geschreven was zo kil en afstandelijk vonden dat het diepe wonden heeft geslagen”.⁴

Commissie van Bezwaar

Het tweede verschil betreft de regeling voor bezwaar tegen de in eerste instantie gedane uitspraak in de klachtenprocedure. Zowel in het onderwijs, als bij de politie is een hogere beroepsinstantie aanwezig. Voor de politie is dat de *Nationale Ombudsman*. Voor de zorginstellingen is een wetsontwerp ingediend om een geschillencommissie als hogere beroepsinstantie te laten fungeren. Bij de klachtenprocedure voor seksueel misbruik in de *Rooms-Katholieke Kerk* is dat de bisschop of hogere overste die in eerste instantie naar de mening van klager niet afdoende heeft gereageerd op de uitspraak van de

---

⁴ Verslag van het gesprek van de *Onderzoekscommissie* met mr. G.A.M. Stevens. Den Haag 4 juli 2011.

Klachtencommissie. Hij is daarmee rechter in eigen zaak. Aan deze constructie komt in de nieuwe opzet een verbetering door de instelling van een *Commissie van Bezwaar*, die bestaat uit leden van de Klachtencommissie die niet bij de eerdere uitspraak betrokken zijn geweest. Ten opzichte van de eerdere, recente situatie waarin de desbetreffende bisschop of hogere overste over het bezwaar besliste is de *Commissie van Bezwaar* een verbetering gelet op de belangen van de klagers, maar het is een vorm van intern appel en geen beroepsinstantie zoals in andere klachtenprocedures bestaat (zoals de Nationale Ombudsman in de klachtenregeling voor de politie).

De *Onderzoekscommissie* raadt mede hierom aan om de regelgeving voor deze *Commissie van Bezwaar* de nodige aandacht te geven en – zodra vastgesteld – te bezien welke in het ongelijk gestelde klagers alsnog voor een behandeling van hun bezwaar in aanmerking komen. De *Onderzoekscommissie* zal de klachtencommissie vertrouwelijk informeren over uitspraken van de toenmalige *Beoordelings- en adviescommissie* die niet zijn opgevolgd door de desbetreffende kerkelijke autoriteit en/of waarvan later in het onderzoek van de *Onderzoekscommissie* is gebleken dat schriftelijke gegevens niet zijn betrokken bij de vaststelling van de uitspraken. In de nieuwe procedure voor de Klachtencommissie worden bezwaartermijnen genoemd die in deze gevallen reeds (lang) zijn overschreden.

(Steun)bewijs

In hun gesprek met de *Onderzoekscommissie* hebben vertegenwoordigers van de koepelorganisatie van lotgenotengroepen, KLOKK, gevraagd naar de bruik- en beschikbaarheid van met name het archiefonderzoek en de database van meldingen van de *Onderzoekscommissie* bij de behandeling van klachtenprocedures.⁵ Deze vraag kwam voor de *Onderzoekscommissie* niet onverwacht. Gaande het archiefonderzoek van de *Onderzoekscommissie* kwam deze vraag ook op. Eerder had de *Onderzoekscommissie* in het belang van haar onderzoek en daarmee ook in het belang van de desbetreffende melders contacten gelegd met slachtoffers van een en dezelfde pleger of binnen een en dezelfde instelling.

Het achterhalen van de precieze feiten van het misbruik dat zich vaak veertig of vijftig jaar geleden heeft voorgedaan is een uitermate lastige kwestie. Van het misbruik zijn meestal geen getuigen, wat zich precies heeft voorgedaan is vaak niet meer vast te stellen. Het geheugen laat steken vallen. In het tussenadvies van 9 december 2010 heeft de *Onderzoekscommissie* erop gewezen dat *Hulp & Recht* met inachtneming van de bepalingen van de Wet

---

⁵ Verslag van het gesprek van de *Onderzoekscommissie* met KLOKK. Den Haag 6 juli 2011.

Bescherming Persoonsgegevens een schat aan informatie heeft verzameld die niet verloren mag gaan.⁶

Datzelfde geldt inmiddels ook voor de *Onderzoekscommissie*. In dit verband wijst de *Onderzoekscommissie* op een verzoek van de nieuwe voorzitter van de Klachtencommissie, mr. G.A.M. Stevens. Deze heeft de *Onderzoekscommissie* erop gewezen dat op verschillende plekken gegevens voorhanden zijn die voor klagers van groot belang kunnen zijn “als (steun)bewijs in de door hen aangespannen procedure. Het gaat hier in de eerste plaats natuurlijk om de eigen wetenschap van klager, maar ook om het intussen bij de slachtoffergroepen aanwezige materiaal, de wetenschap en (archief)gegevens bij de bisdommen en ordes of congregaties, de gegevens bij het Meldpunt en de Klachtencommissie uit het register van de meldingen en klachten – en daar gaat het nu met name om – de gegevens uit het archiefonderzoek dat uw Commissie heeft doen verrichten”.⁷

Dit is voor de voorzitter van de Klachtencommissie aanleiding om de *Onderzoekscommissie* te verzoeken

“in overweging te nemen de klachtencommissie inzage te verlenen in het bij uw commissie beschikbare materiaal. Ik denk daarbij niet aan een onbegrensde en onvoorwaardelijke beschikbaarstelling, maar bij voorbeeld aan de beantwoording van door de klachtencommissie (of een door haar benoemde onderzoeker) concreet geformuleerde vragen ten aanzien van feiten die voor een bepaalde klager van betekenis kunnen zijn in een aanhangige klachtbehandeling. Ik begrijp dat er ook dan nog haken en ogen aan kunnen zitten, maar ik zou daarover graag met u van gedachten willen wisselen. Te meer nu de tijd gaat dringen, aangezien aannemelijk is dat uw commissie over enige tijd haar werkzaamheden zal beëindigen, en het de vraag is wie dan kan beslissen over de toegang tot de gegevens”.

Aan dit verzoek wil de *Onderzoekscommissie* om voor de hand liggende redenen voldoen, maar zij wil deze medewerking alleen verlenen als zij de vertrouwelijkheid van de aan haar door melders gedane mededelingen kan garanderen. Dit betekent dat de *Onderzoekscommissie* graag haar medewerking wil toezeggen, maar waarborgen wil inbouwen om de privacy van de melders

---

⁶ De commissie van onderzoek naar seksueel misbruik van minderjarigen in de Rooms-Katholieke Kerk, *Naar hulp, genoegdoening, openbaarheid en transparantie. Een onderzoek naar en advies over het functioneren van de kerkelijke instelling voor hulp aan en recht voor slachtoffers van seksueel misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland*, 9 december 2010, p 60.

⁷ Brief van mr. G.A.M. Stevens aan de *Onderzoekscommissie*. Roermond, 6 augustus 2011.

volledig te beschermen. Het is de bedoeling om het archief van de *Onderzoekscommissie* onder te brengen bij het *Nationaal Archief*.

Verschillende delen van het archief van de *Onderzoekscommissie* zullen onder de gebruikelijke voorwaarden toegankelijk zijn voor wetenschappelijk onderzoek. Het hele archief, dus ook delen die niet onder de gebruikelijke voorwaarden toegankelijk zijn voor derden, zal worden beheerd door een beheerscommissie waarin oud-leden en oud-medewerkers van de *Onderzoekscommissie* zitting hebben. Zij beslissen over inzage in de inventarisnummers van dit archief en over de voorwaarden waaronder inzage wordt toegestaan, maar zij kunnen ook de rol vervullen van de door de voorzitter van de Klachtencommissie genoemde onderzoeker. Hiermee komt de *Onderzoekscommissie* dus ook tegemoet aan de vraag van KLOKK naar de bruikbaarheid en beschikbaarheid van met name het archiefonderzoek en de database van meldingen van de *Onderzoekscommissie* bij de behandeling van de klachtprocedures. Het door de *Onderzoekscommissie* verzamelde materiaal is onder voorwaarden bruikbaar en beschikbaar.

De *Onderzoekscommissie* zal met de voorzitter van de Klachtencommissie praktische afspraken maken over zo'n door hem te initiëren feitenonderzoek en over de medewerking van de hiervoor genoemde beheerders van het archief van de *Onderzoekscommissie*. Vragen die in het kader van een feitenonderzoek worden gesteld zullen met 'ja' dan wel 'neen' worden beantwoord. Feitelijke gegevens die in vertrouwelijkheid aan de *Onderzoekscommissie* zijn toevertrouwd blijven dus vertrouwelijk. Deze afspraken zullen worden gepubliceerd.

De afhandeling van klachten

Naar de stand van 10 oktober 2011 waren bij *Hulp & Recht* 2016 meldingen binnengekomen. Onder deze meldingen zijn 565 klachten van 478 klagers. De procedure voor de behandeling van deze klachten komt inmiddels op gang. Vanaf 1 september zijn het aantal zittingsdagen verdubbeld en de Klachtencommissie kan maandelijks maximaal 32 klachten behandelen en tot een uitspraak komen. Het is dus denkbaar dat binnen zestien tot achttien maanden alle nu ingediende klachten kunnen worden behandeld. De behandeling van klachten dient niet alleen zorgvuldig, maar ook met tempo te worden gedaan. Anders blijft voor de klagers de onzekerheid over de door hen aangespannen procedure bestaan. In de volgende paragraaf wordt op een mogelijkheid gewezen om met behoud van zorgvuldigheid de belasting van de Klachtencommissie te verlichten.

Van 191 klagers zijn klaagschriften ontvangen. In 53 klachtdossiers is aan dit klaagschrift een verweerschrift toegevoegd. De *Onderzoekscommissie* spreekt in

dit verband als het gaat om klachten waarbij overleden plegers betrokken zijn liever over een 'inhoudelijke reactie'.⁸

In 2011 heeft de Klachtencommissie in 87 klachtbehandelingen een uitspraak gedaan (stand 10 oktober 2011). Tien klachten werden niet ontvankelijk verklaard en in twee procedures kwamen klagers en aangeklaagden een schikking overeen.

In deze 87 procedures is in 43 gevallen een uitspraak gedaan in het voordeel van de klager, in 32 gevallen is de klacht niet gehonoreerd.

Afhandeling van klachten

Periode	gegrond	ongeground	niet-ontvankelijk	schikking	totaal
1995-2009	59 (42%)	66 (47%)	16	1	142
2010-2011	43 (49%)	32 (37%)	10	2	87

De klachtenprocedure en de mogelijkheid van mediation

Eind 2010 voerde de *Onderzoekscommissie* een gesprek met pater H. Spronck, op dat moment delegaat van de Salesianen van Don Bosco. Onder de melders van seksueel misbruik, verenigd in de Jongens van Don Rua, bestond wantrouwen tegen de behandeling van hun klachten bij *Hulp & Recht*. De leiding van de Salesianen in Nederland werd een gebrek aan bereidheid om met hen in gesprek te gaan verweten. De *Onderzoekscommissie* heeft pater Spronck geadviseerd om een dialoog met de slachtoffers op gang te brengen.⁹ Dit advies heeft pater Spronck opgevolgd en hij is in overleg getreden met de Jongens van Don Rua.

Vanaf april vorig jaar is op initiatief van de leiding van de Salesianen besloten een proces van *mediation* te beginnen onder professionele begeleiding en onder strikte afspraken. Daarbij lossen slachtoffer en beschuldigde samen het conflict op met behulp van een onafhankelijke begeleider, de mediator. Uitgangspunten bij *mediation* zijn vertrouwelijkheid en vrijwilligheid. Beide partijen dienen actief mee te werken en bereid te zijn samen tot een oplossing te komen. Voor het slachtoffer gaat het bij deze bereidheid om heelmaking en

---

⁸ Gesprek van de *Onderzoekscommissie* met drs. J.A. Brenninkmeijer, waarnemend hoofd Meldpunt Seksueel Misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk. Utrecht, 12 augustus 2011.

⁹ Verslag van het gesprek van de *Onderzoekscommissie* met pater H. Spronck. Den Haag, 23 december 2010. Jongens van Don Rua, *Castagnata. Tussenstand van ruim een jaar vechten tegen seksueel misbruik in de kerk voor de Commissie-Deetman*, 6 juni 2011.

leedverwerking, in ieder geval leedverzachting. Voor de beschuldigde die in veel gevallen niet meer leeft en vertegenwoordigd wordt door de orde, congregatie of het bisdom gaat het om erkenning van morele verantwoordelijkheid. Om begripsverwarring met andere vormen van *mediation* te voorkomen is het wellicht beter te spreken over herstelbemiddeling.

De *Onderzoekscommissie* heeft er tijdens gesprekken met bisschoppen en met hoge oversten op gewezen dat waar de verantwoordelijken binnen de *Rooms-Katholieke Kerk* over het algemeen tevreden zijn over de gesprekken die zij met slachtoffers voeren, slachtoffers aangeven niet tevreden te zijn. Daarom is in de gesprekken met de verantwoordelijken geadviseerd om de hoogste prioriteit te geven aan de belangen van de slachtoffers, zoals naar het voorbeeld van de Salesianen die in contact zijn getreden met de slachtoffergroep van het internaat Don Rua in 's-Heerenberg. Volgens de Salesianen is *mediation* of herstelbemiddeling effectiever en moet een gang naar de rechter als uiterste oplossing worden gezien. Zoals gezegd, hebben de in de Jongens van Don Rua geen of te weinig vertrouwen in de klachtenprocedure van *Hulp & Recht*.

Hoewel *mediation* tot de mogelijkheden hoort van de in 2007 herziene procedure van het toenmalige *Hulp & Recht*, wordt hieraan weinig uitvoering gegeven. De bruikbaarheid van *mediation* wordt onderzocht door de nieuwe organisatie, zo vermeldt de rapportage 'Wielen verwisselen onder een rijdende trein': "De eerste bevindingen van mediation, zoals met name toegepast door de slachtoffergroep Jongens van Don Rua en de congregatie van de Salesianen van Don Bosco zijn leerzaam". In de Klachtencommissie van het *Meldpunt Seksueel Misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk* is expertise op dit gebied vertegenwoordigd.

Mediation is erop gericht een optimale oplossing van het conflict tussen beide partijen te vinden met voldoende ruimte voor niet-juridische (dit wil zeggen relationele en emotionele) aspecten. In de *mediation* is een gesprek tussen slachtoffer en pleger (of na diens overlijden de leiding van de desbetreffende organisatie) voorzien waarin aangeklaagde en slachtoffer op gelijk niveau staan. De aangeklaagde heeft de gelegenheid te zien wat de uitwerking was van het misbruik op het slachtoffer.

Deze vorm van bemiddeling kan een uitweg bieden in situaties waarin sprake is van meerdere slachtoffers. Ook biedt *mediation* uitkomst voor individuen die tussen wal en schip dreigen terecht te komen: bij voorbeeld in het geval er te weinig steunbewijs is voor een kans op een voor het slachtoffer gunstige uitspraak van de Klachtencommissie. De *Onderzoekscommissie* kent gevallen

waarin de verantwoordelijken binnen een religieus instituut het misbruik aannemelijk achten, maar waarbij klachtrechtelijk te weinig bewijs bestaat om de klacht in de klachtenprocedure aannemelijk te maken.

In mei 2011 waren de mediationgesprekken inzake Don Rua in de eerste fase (waarin de mediators afzonderlijk spraken met de slachtoffers en met de aangeklaagden) afgerond. Bij de slachtoffers overheerste het gevoel dat ze voor het eerst in volle omvang hun verhaal hadden kunnen vertellen.

De gesprekken in de tweede fase tussen slachtoffers en aangeklaagden kenden een emotionele dimensie waarvan de *Onderzoekscommissie* in een aantal gesprekken een algemene indruk heeft gekregen. De derde fase is gericht op genoegdoening en deze fase is eind oktober 2011 afgerond met een voorstel van de mediators voor een afdoening. Als dit voorstel door de partijen niet wordt aanvaard, volgt heroverweging door de mediators en een nieuw voorstel. Mocht ook dit nieuwe voorstel niet aanvaardbaar zijn, dan leggen de mediators een bindend voorstel voor. In relatief korte tijd hebben 23 leden van de Jongens van Don Rua het mediationproces doorlopen. De resultaten van de *mediation* worden vastgelegd in een zo geheten vaststellingsovereenkomst, zoals geregeld in 7:900-906 van het Burgerlijk Wetboek.

Verbeteringen in de klachtenprocedure

In de klachtenprocedure voor het onderwijs bestaat een meldingsplicht en voor het bevoegd gezag een aangifteplicht. Hoewel de klachtenprocedure wellicht niet de ideale plaats is om zo'n meldings- en aangifteplicht in kerkelijk verband vast te leggen doet de *Onderzoekscommissie* toch een aanbeveling van deze strekking.

De *Onderzoekscommissie* stelt voor dat de mogelijkheid wordt ingevoerd om de klachtenprocedure voor bepaalde tijd stil te leggen wanneer onderbreking naar het oordeel van de voorzitter van de Klachtencommissie essentieel is, bij voorbeeld in het kader van hulpverlening of om partijen de gelegenheid te geven via *mediation* tot een oplossing te komen.

Alle adviezen van de Klachtencommissie en de wijze van afdoening door de bisschoppen en hogere oversten worden met terugwerkende kracht tot 1 januari 2011 geanonimiseerd gepubliceerd op de website. Dit geldt ook voor uitspraken van de Klachtencommissie vanaf 1 september 2011.

Aanbevelingen

1. De *Onderzoekscommissie* deelt de aanpak van de voorzitter van de Klachtencommissie om het nogal zwaar-juridisch karakter van de klachtenprocedure te ontdoen van jargon dat eerder in de rechtszaal dan in de nieuwe behuizing van de Klachtencommissie thuishoort. De *Onderzoekscommissie* wijst erop dat zo'n aanpassing van de terminologie uiteraard niet betekent dat klachten voortaan per definitie 'gegrond' zijn. De klacht moet aannemelijk zijn. De *Onderzoekscommissie* wil in dit opzicht geen onterechte verwachtingen wekken. Het onderscheid tussen 'gegrond' en 'ongeground' zou kunnen worden vervangen door het onderscheid 'klacht krijgt vervolg, namelijk advies' en 'klacht krijgt geen vervolg'.
2. Nu de mogelijkheid van bezwaar en in feite van beroep in de nieuwe procedure is opgenomen, stelt de *Onderzoekscommissie* voor om voor bepaalde uitspraken de mogelijkheid van een nieuwe procedure bij de commissie van bezwaar te bieden, ook al zijn de bezwaartermijnen verstreken. Het gaat hier om uitspraken die indertijd niet zijn opgevolgd door de desbetreffende bisschop of hogere overste en/of waarvan is gebleken dat niet alle nu beschikbare informatie bij de vaststelling van de uitspraak is betrokken.
3. De *Onderzoekscommissie* stelt voor dat de informatie die in haar eigen archief voorhanden is, als (steun)bewijs kan worden gebruikt met strikte inachtneming van de waarborging van vertrouwelijk aan de *Onderzoekscommissie* toevertrouwde informatie.
4. De *Onderzoekscommissie* stelt voor dat bisschoppen en hogere oversten *mediation* als een van de mogelijkheden gebruiken om de klachten over seksueel misbruik van minderjarigen op een voor alle betrokkenen bevredigende wijze te behandelen. De *Onderzoekscommissie* stelt voor dat de voorzitter van Klachtencommissie de klachtenprocedure onderbreekt om partijen de gelegenheid te geven via *mediation* tot een oplossing te komen. Mocht de poging tot *mediation* niet slagen, dan kan de klachtenprocedure worden voortgezet.
5. De *Onderzoekscommissie* stelt voor de klachtenprocedure stil te leggen wanneer onderbreking naar het oordeel van de voorzitter van de Klachtencommissie essentieel is, bij voorbeeld in het kader van hulpverlening.
6. De *Onderzoekscommissie* stelt voor een meldingsplicht in te voeren en voor bestuurlijk verantwoordelijken een aangifteplicht.

4. Van hulpverlening naar genoegdoening

Samenwerking bij hulpverlening

De *Onderzoekscommissie* is veelvuldig geconfronteerd met vragen van slachtoffers over hulpverlening. Deze vragen varieerden van de behoefte om het hart te luchten in een gesprek of om contact met lotgenoten, tot de vraag naar juridisch advies of psychologische begeleiding. Hoewel deze vragen divers van aard waren, hadden ze één gemeenschappelijke deler: voor veel slachtoffers bleek het onduidelijk waar zij terecht kunnen met hun hulpvraag of duurt het te lang voordat passende hulp wordt geboden. Het gelijktijdig bestaan van verschillende commissies (*deze Onderzoekscommissie, de commissie-Samson, de coördinatiecommissie-Bandell, de commissie-Lindenbergh*), leidde niet tot verheldering van die onduidelijkheid. Ook de wijzigingen in de organisatie van het toenmalige *Hulp& Recht* en de wijze waarop daarover door deze instelling is gecommuniceerd naar slachtoffers hebben bij een aantal van hen geleid tot onzekerheid en onduidelijkheid over het verloop van de klachtenprocedure en de hulpverlening.

De problematiek inzake de hulpverlening zoals deze door slachtoffers is aangekaart bij de *Onderzoekscommissie* is in de eerste plaats van organisatorische aard.

De *Onderzoekscommissie* doet een voorstel om de organisatorische problematiek inzake de hulpverlening aan slachtoffers van seksueel misbruik naar behoren op te lossen. Hierbij sluit de *Onderzoekscommissie* aan bij initiatieven die reeds in gang zijn gezet door *Slachtofferhulp Nederland, Stichting Arq* en *MOVISIE* om te komen tot een netwerk van ondersteuning en hulpverlening aan slachtoffers van seksueel misbruik binnen de *Rooms Katholieke Kerk* en de jeugd- of pleegzorg.¹⁰ De *Onderzoekscommissie* heeft de Stichting KLOKK gevraagd om zijn ideeën als koepel van lotgenotenorganisaties in een notitie voor de *Onderzoekscommissie* uit te werken. De *Onderzoekscommissie* heeft bij opstelling van deze rapportage dankbaar gebruik gemaakt van de notitie die in bijlage 1 is opgenomen.

De *Onderzoekscommissie* hanteert bij haar advies twee voorwaarden:

1. De *Onderzoekscommissie* pleit ervoor om de aanpak van de organisatorische problematiek van de hulpverlening niet toe te spitsen op een specifieke groep slachtoffers, zoals gerelateerd aan het onderzoek van de

---

¹⁰ Dit betreft een in 2011 opgericht samenwerkingsverband tussen *Slachtofferhulp Nederland, Stichting Arq* en *Movisie* met de *Koepel Landelijk Overleg Kerkelijk Kindermisbruik*; de hulpverlenende instanties *De Blauwe Maan, VSK* en *Stichting Mannenhulpverlening na Seksueel Misbruik* en het *Meldpunt Seksueel Misbruik Rooms Katholieke Kerk*.

Onderzoekscommissie of van de *commissie-Samson*. Seksueel misbruik is niet louter voorbehouden aan een selectie van specifieke instellingen, organisaties of plegers.

Een generieke aanpak kan bijdragen aan de verbetering en overzichtelijkheid van de landelijke infrastructuur van de hulpverlening en van de onderlinge samenhang tussen hulpverlenende actoren. Het vergroot de kans op verbreding en verdieping van kennis en ervaring inzake de hulpverlening aan slachtoffers. Daarmee wordt ook de kans vergroot op verbetering van de aansluiting tussen de hulpvraag en het hulpaanbod.¹¹

2. Belangrijke actoren moeten financiële en morele steun krijgen. De *Onderzoekscommissie* onderstreept het belang van lotgenotenorganisaties als integraal onderdeel van de keten van hulpverlening. Om die rol te kunnen vervullen dienen deze organisaties in hun bestaan te kunnen voorzien en dienen zij door de andere ketenpartners als volwaardige partner te worden beschouwd.

Dit leidt tot het volgende advies:

De *Onderzoekscommissie* adviseert de inrichting van een herkenbaar, zichtbaar en toegankelijk meldpunt dat fungeert als loket (nuldelijnszorg) voor slachtoffers van seksueel misbruik. Van hieruit moeten slachtoffers aan de hand van een door alle bij het meldpunt betrokken partijen vastgesteld protocol worden doorverwezen naar passende hulpverlening of naar contact met lotgenoten. Het meldpunt dient aan te sluiten bij de bestaande landelijke infrastructuur van de geestelijke gezondheidszorg in Nederland.

Het meldpunt heeft drie taken:

1. Intake
Tijdens de intake wordt de hulpvraag van de melder geïnventariseerd door een daartoe deskundige. Daarnaast wordt de melding geregistreerd in een cliëntregistratiesysteem tenzij de melder daartegen bezwaar maakt.

---

¹¹ *Stichting Ambulante Fiom, Rutgers Nisso Groep en TransAct* constateerden in 2006 in de notitie 'Aanpak van Seksueel Geweld in Nederland' dat de landelijke infrastructuur inzake de aanpak van seksueel geweld onoverzichtelijk is. "Er zijn vele actoren die van alles doen, maar er is geen samenhang. De situatie is nu zo dat er voor slachtoffers (en hun directe omgeving) geen duidelijk loket is voor eerste opvang. Wat betreft kwaliteit blijkt uit het onderzoek dat een groot deel van de slachtoffers van seksueel geweld niet de hulp vindt die zij of hij zoekt." In 2008 is door *MOVISIE* met *Rutgers Nisso Groep* en *Stichting Fiom* het *Partnership Aanpak Seksueel Geweld* opgericht om met een groot aantal veldpartijen de aanpak van seksueel geweld te verbeteren.

2. Doorverwijzing

Op basis van de intake wordt de melder door de deskundige doorverwezen naar passende hulpverlening zoals die wordt geboden binnen de bestaande landelijke infrastructuur in de geestelijke gezondheidszorg en/of naar contact met lotgenoten via de lotgenotenorganisatie *Koepel Landelijk Overleg Kerkelijk Kindermisbruik (KLOKK)* en/of naar de klachtenprocedure van het *Meldpunt Seksueel Misbruik Rooms-Katholieke Kerk*.

3. Monitor

Indien dit door de melder en de deskundige gewenst of noodzakelijk wordt geacht, kan de deskundige optreden als zaakbegeleider. Dit betekent dat de voortgang van de hulpverlening of klachtenprocedure door de deskundige wordt gemonitord en de melder wordt ondersteund bijvoorbeeld bij administratieve zaken rondom de hulpverlening.

De *Onderzoekscommissie* adviseert het meldpunt te beleggen bij drie organisaties, zijnde *Slachtofferhulp Nederland*, *Meldpunt Seksueel Misbruik RK Kerk* en *KLOKK*. Deze organisaties vervullen reeds een loketfunctie maar functioneren daarin op dit moment nog losstaand van elkaar. Het advies van de *Onderzoekscommissie* richt zich dan ook op intensivering van de onderlinge samenwerking en afstemming en uniformering van de werkwijze. Dit betekent bijvoorbeeld dat de medewerkers van het *Meldpunt Seksueel misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk* en van *KLOKK* op eenzelfde wijze worden opgeleid ten behoeve van de intake en doorverwijzing van slachtoffers als de medewerkers van *Slachtofferhulp Nederland*.

De drie loketten vormen samen het meldpunt en vervullen in beginsel dezelfde functie aan de hand van een onderling overeengekomen protocol. Zij onderscheiden zich van elkaar doordat het accent van het *Meldpunt Seksueel misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk* ligt bij de hulpverlening – ook aan hen die melden dat ze als meerderjarigen zijn misbruikt - in de *Rooms-Katholieke Kerk* en deze instelling tevens fungeert als de entree voor de klachtenprocedure. Bij *KLOKK* ligt het accent op lotgenotencontact.

De drie loketten functioneren in nauwe samenwerking met elkaar ten behoeve van een doeltreffende en uniforme wijze van doorgeleiding naar passende hulpverlening en voor de opbouw van kennis en expertise. Dit betekent dat periodiek overleg plaatsvindt. Voor de uitwisseling van relevante informatie ten behoeve van doorverwijzing, in het kader van klachtenprocedures en ter ondersteuning van de monitoring, wordt door de drie loketten gebruik gemaakt van een cliëntregistratiesysteem, met in achtname van privacyregels.

Daarnaast onderhouden de drie loketten intensief contact met aanbieders van eerste en tweede lijn geestelijke gezondheidszorg in Nederland. Dit betekent dat ook hier periodiek overleg plaatsvindt. Initiatieven hiervoor vinden reeds plaats door de veldpartijen.¹¹²

De *Onderzoekscommissie* tekent hierbij wel aan dat in de tweedelijnszorg veel instellingen overgaan op zorgcircuits die op klachten zijn gericht (angst, depressie), dat er protocollair wordt behandeld en dat de zorg niet op specifieke ervaringen is gericht.

Om het voortbestaan van het meldpunt te garanderen en ervoor te zorgen dat het structureel ingebed wordt binnen de bestaande infrastructuur van de geestelijke gezondheidszorg acht de *Onderzoekscommissie* het noodzakelijk dat de drie loketten voor de uitoefening van de hiervoor genoemde drie taken financieel worden ondersteund door de rijksoverheid. De loketfunctie sluit aan bij de ambitie van het ministerie om de hulpverlening en zorg aan slachtoffers van seksueel geweld te verbeteren.¹³ Daartoe stellen de drie loketten jaarlijks een gezamenlijke begroting op, waarover zij ook verantwoording afleggen aan het ministerie. Het ligt vanwege de reeds bestaande financiële relatie tussen *Slachtofferhulp Nederland* en de rijksoverheid voor de hand dat *Slachtofferhulp Nederland* als budgethouder functioneert.

Vanaf 1 januari 2012 geldt voor behandelingen in de eerstelijns en tweedelijns zorg een eigen bijdrage die kan oplopen tot 425 euro. De *Onderzoekscommissie* beveelt aan om deze eigen bijdrage te laten vergoeden door de *Rooms-Katholieke Kerk*.

Genoegdoening

Specifiek voor de slachtoffers van seksueel misbruik binnen de *Rooms Katholieke Kerk* is het noodzakelijk dat uitvoering wordt gegeven aan het advies van de *commissie-Lindenbergh* inzake de 'Regeling voor het bieden van financiële compensatie aan slachtoffers van seksueel misbruik tijdens hun

---

¹² Naar een aanpak voor herstel. *Ondersteuning van slachtoffers van seksueel misbruik in instellingen van de katholieke kerk en van de jeugd- en pleegzorg*, Sonja Leferink i.s.m. Guido Klabbers (*KLOKK*), Jan Schart (*Stichting Arq*) en Victor Jammers (*Slachtofferhulp Nederland*), 19 september 2011.

¹³ In de beleidsbrief 'Seksuele Gezondheid' van 27 november 2009 ziet de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport het als taak van het kabinet om naast de eerste en tweedelijnszorg, goede hulpverlening en zorg via andere (niet-juridische) wegen te stimuleren. Zo zijn op initiatief van de staatssecretaris in 2008 landelijke spreekuren georganiseerd voor jongeren voor wie geen duidelijke aanspreekpunt bleek voor vragen over seksualiteit. De staatssecretaris onderschrijft het belang van vroegtijdige, snelle en goede hulp voor slachtoffers van seksueel geweld.

minderjarigheid waarbij daders behorende tot instellingen van de Rooms katholieke kerk in Nederland betrokken waren’.

Belangrijke kenmerken van de Regeling zijn:

- a. een financiële compensatie gerelateerd aan de ernst van het misbruik volgens een categorie-indeling met vaste of begrensde compensatiebedragen binnen vijf categorieën
- b. vaststelling van het compensatiebedrag door een van de Rooms-Katholieke Kerk onafhankelijke beslisinstantie
- c. in gevallen waarin het misbruik en de aard ervan reeds is vastgesteld
- d. een korte procedure, in de meeste gevallen met vaststelling zonder nader onderzoek naar schadeomvang en causaal verband
- e. verweermogelijkheden voor de betrokken Rooms-Katholieke Kerkinstelling alleen in geval van een categorie 5-procedure
- f. geen beroep op verjaring onder de Regeling
- g. geen beroep op ontbreken van aansprakelijkheid aan de zijde van de betrokken Rooms-Katholieke Kerkinstelling
- h. collectieve financiële verantwoordelijkheid van Rooms-Katholieke Kerkinstellingen
- i. betaling zonder voorwaarde van finale kwijting door slachtoffers
- j. geen mogelijkheid van hoger beroep.

Er bestaan in de regeling vijf categorieën van financiële compensatie:

1. in geval van seksueel getinte handelingen of uitlatingen waardoor de lichamelijke of geestelijke integriteit werd geschonden, anders dan handelingen bedoeld in de hierna volgende categorieën: compensatie tot 5.000 euro;
2. in geval van betasting van intieme delen: compensatie van 7.500 euro;
3. in geval van een langere periode van betasting van intieme delen, afhankelijk van frequentie, zwaarte en bijkomende omstandigheden: compensatie tussen 10.000 euro en 20.000 euro;
4. in geval van eenmalige tot enkele malen verkrachting: compensatie van 25.000 euro;
5. in uitzonderlijke gevallen van seksueel misbruik of in gevallen bedoeld in categorieën 3 en 4 waarin de vermogensschade van de aanvrager door het seksueel misbruik substantieel is en het causaal verband tussen het seksueel misbruik en die schade niet aan gerede twijfel onderhevig is: compensatie tot een maximum van 100.000 euro.

Omdat deze regeling pas in werking kan treden wanneer door het slachtoffer een klachtenprocedure wordt gestart, acht de *Onderzoekscommissie* het noodzakelijk dat vanuit de *Rooms Katholieke Kerk* ook financiële ondersteuning

plaatsvindt naar slachtoffers die deze procedure niet wensen te starten, maar op andere wijze hun ervaringen willen verwerken, bijvoorbeeld door middel van mediation. De hoogte van de financiële ondersteuning kan worden bepaald door *Compensatiecommissie* die tevens verantwoordelijk is voor het vaststellen van een compensatiebedrag volgens de categorie-indeling zoals voorgesteld door de *commissie-Lindenbergh*.

In het voorstel van de *commissie-Lindenbergh* is sprake van betaling door *Rooms-Katholieke Kerk* zonder dat daarbij finale kwijting door slachtoffers gegeven wordt. De door de *commissie-Lindenbergh* voorgestelde procedure is met het oog op een snelle afdoening van de problematiek eenvoudig en zeer overzichtelijk. Ze kent een lage bewijslast zowel ten aanzien van het feitelijk gebeurde als ten aanzien van de schade(vergoeding), maar een beroepsmogelijkheid ontbreekt. Het is om die reden, dat de *Onderzoekscommissie* betaling zonder finale kwijting ondersteunt.

Na de Onderzoekscommissie

De *Onderzoekscommissie* houdt op te bestaan op het moment dat haar eindrapportage wordt gepresenteerd. De problematiek van seksueel misbruik van minderjarigen binnen de *Rooms-Katholieke Kerk* is daarmee echter nog lang niet ten einde.

Het onderzoek is de eerste stap naar een aanpak van deze problematiek. De *Onderzoekscommissie* acht het van groot belang dat die ingeslagen weg daadkrachtig wordt voorgezet door de bisschoppen en hogere oversten. Dit betekent dat financiële compensatie alleen, ontoereikend is. Dit is ook door de *commissie-Lindenbergh* in haar advies onderstreept.¹⁴ Intensieve aandacht voor hulpverlening is nodig. Nog belangrijker zijn publieke erkenning, inleving en woorden die deze erkenning en inleving de welgemeende klank van spijt en excuus geven. Erkenning, inleving en woorden die de slachtoffers, hun partners en hun familie voldoening geven. Ook voor de vele rooms-katholieke ambtsdragers die zich niet schuldig hebben gemaakt aan seksueel misbruik van minderjarigen of aan betrokkenheid daarbij, is dit van belang.

De *Onderzoekscommissie* acht het daarom noodzakelijk dat door de kerkbestuurlijke verantwoordelijken onverkort en actief medewerking wordt verleend aan trajecten van hulpverlening en klachtenprocedures. Daarbij moet vooral ook gedacht worden aan trajecten van mediation of andersoortige gesprekken of contacten met slachtoffers, individueel en georganiseerd, waarin bemiddeling centraal staat. Leidend daarin is een

---

¹⁴ Commissie-Lindenbergh, *Compensatie na seksueel misbruik van minderjarigen. Advies aan de Bisschoppenconferentie en de Konferentie van Nederlandse Religieuzen*, 20 juni 2011.

empathische, begripvolle en open houding met erkenning van het slachtofferschap.

De *Onderzoekscommissie* benadrukt met klem dat deze erkenning niet per definitie gelijk gesteld moet worden aan schuldbekenenis. Een defensieve of sterk juridische benadering van de problematiek, zoals soms terecht ervaren door slachtoffers, leidt tot verharding van het contact met slachtoffers en kan een averechts effect hebben op de hulpverlening.

Het contact met slachtoffers zal een langdurig proces zijn in een tijd waarin veel ordes en congregaties hun ledental zien verouderen en verminderen. Over enkele jaren zullen sommige religieuze instituten zo'n beperkte omvang hebben dat ze niet meer als aanspreekpunt kunnen fungeren. Het is daarom belangrijk dat binnen de *Rooms-Katholieke Kerk* een 'portefeuillehouder' wordt aangewezen die namens de *Rooms-Katholieke Kerk* voor lotgenotengroepen en individuen als aanspreekpunt kan dienen. Het ligt voor de hand om voor dit aanspreekpunt in goed overleg met de *Konferentie Nederlandse Religieuzen* te kiezen uit een van de huidige bisschoppen.

Een bijkomend voordeel van zo'n portefeuillehouder is dat deze ook als contactpersoon kan fungeren wanneer over zes maanden en over vijf jaar de *Onderzoekscommissie* zich zal uitspreken over de voortgang bij de uitvoering van haar aanbevelingen.

Communicatie is het sleutelwoord bij publieke erkenning en excuus en in contact met slachtoffers. Voor velen is de *Rooms-Katholieke Kerk* een instituut waarvan het gezicht wordt gevormd door een of enkele ambtsdragers. Het onderscheid tussen bisdommen en congregaties en ordes en bijbehorende verantwoordelijkheden wordt hierbij niet gemaakt. Als gevolg hiervan is een uniforme, gezamenlijke en transparante wijze van communiceren vereist.

De *Onderzoekscommissie* adviseert hieraan per ommegaande uitvoering te geven, met daarbij begeleiding door externe deskundigen in het contact met slachtoffers en ten aanzien van transparante publieke communicatie.

Aanbevelingen

1. De *Onderzoekscommissie* adviseert de inrichting van een herkenbaar, zichtbaar en toegankelijk meldpunt dat fungeert als loket (nuldelijnszorg) voor slachtoffers van seksueel misbruik en waar doorverwijzing plaatsvindt naar passende hulpverlening of naar contact met lotgenoten. Het meldpunt dient aan te sluiten bij de bestaande landelijke infrastructuur van de geestelijke gezondheidszorg in Nederland.
2. Vanaf 1 januari 2012 geldt voor behandelingen in de eerstelijns en tweedelijns geestelijke gezondheidszorg een eigen bijdrage die kan oplopen tot 425 euro (jaarlijks). De *Onderzoekscommissie* beveelt aan om deze eigen bijdrage te laten vergoeden door de *Rooms-Katholieke Kerk*.
3. De *Onderzoekscommissie* beveelt aan de door de commissie-Lindenbergh voorgestelde regeling onverkort en onverwijld uit te voeren.
4. Ook stelt de *Onderzoekscommissie* voor om als voor *mediation* wordt gekozen de kosten van deze procedure voor rekening te laten komen van de desbetreffende orde, congregatie of bisdom.
5. In het voorstel van de *commissie-Lindenbergh* is sprake van betaling door *Rooms-Katholieke Kerk* zonder dat daarbij finale kwijting door slachtoffers gegeven wordt. De door de *commissie-Lindenbergh* voorgestelde procedure is met het oog op een snelle afdoening van de problematiek eenvoudig en zeer overzichtelijk. Bovendien is sprake van een lage bewijslast zowel ten aanzien van het feitelijk gebeurde als ten aanzien van de schade(vergoeding), maar een beroepsmogelijkheid ontbreekt. Het is om die reden, dat de *Onderzoekscommissie* betaling zonder finale kwijting ondersteunt.
6. De *Onderzoekscommissie* wijst op het belang van een passende reactie op haar eindrapportage, om erkenning van en inleving met de slachtoffers en hun naasten tot uitdrukking te brengen op een wijze die voldoening geeft aan iedereen die door het misbruik van minderjarigen geraakt is.
7. De *Onderzoekscommissie* beveelt aan om een portefeuillehouder aan te wijzen die als spreekpunt kan dienen voor lotgenotengroepen en individuen. Over enige tijd zullen verschillende religieuze instituten niet meer in staat zijn in dit opzicht de rol te vervullen die van hen wordt verwacht. De *Onderzoekscommissie* beveelt aan om in nauw overleg met de *Konferentie Nederlandse Religieuzen* een van de bisschoppen hiermee te belasten.

Bijlagen

Bijlage 1.

Op verzoek van de *Onderzoekscommissie* de door KLOKK opgestelde notitie.

Blauwdruk

Netwerk Herstel

Opzet voor een aanpak om slachtoffers van kerkelijk kindermisbruik een perspectief te bieden, waarin trauma's een plek krijgen, met schuldigen in het reine gekomen kan worden en waar nodig schade hersteld en vergoed wordt.

Inleiding

Vooraf het afgelopen jaar komen de ervaringen in de openbaarheid van mensen die in hun jeugd zijn misbruikt door geestelijken, religieuzen of mensen in dienst van kerkelijke organisaties. Een stroom van meldingen heeft de dossiers gevuld van onderzoekscommissies (commissie Deetman en commissie Samsom) en van lotgenotengroepen die sindsdien zijn opgericht.

Het gaat niet meer om incidentele gevallen, niet om een ongelukkige samenloop van omstandigheden, maar om een episode, waarvan via meer dan 2000 meldingen de daden en de gevolgen eindelijk in de openbaarheid komen. Na soms wel een halve eeuw wordt openbaar over wat kinderen in hun prille jeugd hebben meegemaakt, maar ook wat kinderen is aangedaan. Individuen die dachten dat het hun unieke ervaring was, ontdekken dat zij vele lotgenoten hebben. Die individuen hebben inmiddels in een groot aantal gevallen elkaar gevonden.

Er zijn collectiviteiten ontstaan: lotgenotengroepen. De deelnemers aan die groepen delen met elkaar een bepaalde periode in hun leven en een of meer traumatische ervaringen uit die periode. Veel slachtoffers zoeken nog lotgenoten. Zeker is dat de talrijke slachtoffers in door katholieke geestelijken geleide instellingen voor jeugdzorg zich nog niet in die mate hebben georganiseerd als de 'jongens uit de internaten'.

Gemeenschappelijk in alle gevallen is ook dat die periode is doorgebracht onder verantwoordelijkheid van een kerkelijke instelling en de ervaring is opgedaan door de daden van leden van de RK Kerk, orde of congregatie. Schrijnend is dat dit is aangedaan door mensen die juist moesten zorgen voor veiligheid, verzorgen en de ontwikkeling van de aan hen door ouders en door de overheid toevertrouwde kinderen en pupillen.

De beslotenheid van de locaties, de geringe contact mogelijkheden met ouders, maakten het psychisch isolement en de mogelijkheid om te ontsnappen aan de machtsuitoefening volkomen.

Gemeenschappelijk is ook de wens om genoegdoening en herstel, om zo weer te kunnen kijken naar de toekomst. Om zo een periode uit het verleden op een goede en bevredigende manier te kunnen afsluiten.

Binnen de Koepel Overleg Kerkelijk Kindermisbruik (hierna: KLOKK) van lotgenotenorganisaties van slachtoffers is de afgelopen maanden nagedacht

over hoe dit immense probleem kan worden aangepakt om mensen weer een perspectief te geven.

Binnen KLOKK denken wij dat deze blauwdruk een bijdrage is aan het realiseren van een aanpak, die gedragen wordt door de slachtoffers. Meer dan ooit moet duidelijk zijn dat dit probleem niet kan worden opgelost over de hoofden van slachtoffers heen.

De slachtoffers hebben een probleem, maar zijn ook deel van de oplossing! Instellingen en personen die nog denken dat zij zonder slachtoffergroepen een aanbod kunnen doen dat effectief is, denken nog in de sfeer van eertijds toen ook voor slachtoffers alles werd beslist en zij geen stem hadden. Belangrijk aspect van het schadeherstel is nu juist het bewustzijn, om zelf regie te nemen en te houden.

Wij zijn niet meer de kleine jongetjes van toen!
Wie hier aan voorbijgaat diskwalificeert zich.

Namens de Stichting KLOKK
Guido Klabbers,
Voorzitter

Voorstel tot aanpak van het schadeherstel slachtoffers kerkelijk misbruik.

Het doel van de aanpak.

Alle slachtoffers zijn beschadigd. De aard en omvang verschillen per individu. Voor alle slachtoffers die dat willen moet er een weg naar "herstel" zijn. Omdat de aard van de schade en de stappen om tot herstel te komen divers zijn, moet ook het aanbod divers zijn.

De weg naar herstel vergt veel energie voor de betrokkenen. Het verwerken van trauma's is een moeilijk proces en maakt maatwerk hulpverlening noodzakelijk. Ook het hele traject van openbaring van je ervaring, via contact met lotgenoten kiezen voor een weg tot herstel en naar een nieuw perspectief vergt begeleiding van gespecialiseerde coaches, die weten en vaak ook ervaren hebben wat de pijn is van de slachtoffers en de problemen die zij daardoor in hun leven hebben ondervonden.

Het voorstel van KLOKK behelst de constructie van een NETWERK, een keten van activiteiten en diensten. Die diensten, die door verschillende mensen en organisaties geleverd moeten worden leiden uiteindelijk tot een aantal resultaten voor de slachtoffers. Wij noemen het aanbod dat via het Netwerk moet worden aangeboden om daadwerkelijk tot een 'menukaart' te worden. Ook spreken wij ons uit over de vorm.

Doelgroep:

Slachtoffers van kerkelijk misbruik,

Sinds maart 2010 hebben zich meer dan 2000 slachtoffers gemeld met hun ervaringen. Een groot deel van deze groep wil meer dan alleen gehoord worden. Zij kampen met problemen in hun dagelijkse leven die het gevolg zijn van misbruik in de periode dat zij toevertrouwd waren aan organisaties en personen van de 'kerk'.

Zij willen nu alsnog hun ervaringen kunnen uitspreken, daders kunnen aanspreken en de verantwoordelijken aansprakelijk stellen. In een aantal gevallen wordt hulp gevraagd om het leven weer op de rails te krijgen of om vergoeding van geleden (im)materiële schade.

Velen hebben geen band meer met de RK kerk en willen wel hulp maar niet van die kerk.

Belangrijk is daarom dat mensen terecht kunnen bij een meldpunt en een begeleidingstraject dat noch feitelijk noch historisch enige binding heeft met

de kerkelijk instituties. De ervaringen met het oude Hulp & Recht (H&R) zijn merendeels negatief en moeten niet herhaald hoeven worden.

Lotgenotengroepen van slachtoffers.

Groepen slachtoffers hebben elkaar gevonden in “lotgenotengroepen”, dit betreft vooral de slachtoffers van congregaties of orden waar op een en dezelfde locatie een groot aantal slachtoffers zich melden. De dynamiek van deze groepen is enorm gebleken. Om die reden bepleiten wij het organiseren en begeleiden van dit soort groepen als adequate basis voor slachtoffers, om het traject te kunnen doorlopen dat nodig is, om weer een positieve horizon te vinden.

Het is een therapeutisch middel en organisatorisch kader gebleken. Belangrijk is ook dat de toenmalige individualisering het mogelijk heeft gemaakt alle wandaden verborgen te houden. Door dit te doorbreken en een collectiviteit daarvoor in de plaats te brengen kunnen en durven mensen het moeizame *traject van een klacht formuleren en indienen* aan.

Wij realiseren ons dat door het onderzoek van de Commissie Samsom de ervaringen van een grote groep slachtoffers van kinderen in tehuizen, geleid door religieuzen, openbaar worden en dat ook voor hen de weg naar herstel open moet liggen. Omdat het in veel gevallen om vergelijkbare ervaringen gaat, kan de expertise mogelijk ook worden benut voor deze groep slachtoffers

In het verslag van de bijeenkomst op 8 juli 2011, georganiseerd door Slachtofferhulp en Movisie, als eerste expertmeeting is een goed schema opgenomen dat ook met aanpassingen binnen deze blauwdruk functioneel is.

Fase	Hulpbehoefte
'coming out', besluiten het aan iemand te vertellen	Een luisterend oor en herkenning. Informatie over wat je te wachten staat. Begeleid toewerken naar disclosure. Ondersteuning bij bv beslissing tot het doen van aangifte. Ontindividualiseren.
Dilemma's doorwerken (schuld-schaamte, slachtoffer-dader)	Ontmoeting, erkenning en herkenning, (1 op 1, in een beperkte groep of een grote bijeenkomst, zoals de Geertekerk) uitwisselen ervaringen. Platform voor verhaal. Reacties sociale omgeving.
Dader moet eruit Weer op jezelf teruggeworpen worden	In de lotgenotengroep kan gewerkt worden aan een beschrijving van de eigen ervaring en het nadenken en formuleren van wensen voor de toekomst. Ingeval van blokkades of onvoldoende coping capacity is vaak wel vorm van therapie of specialistische interventie nodig om schade die is veroorzaakt te adresseren. Mediation (slachtoffer-dadergesprek) Confrontatie via BAC procedure.
Leegte	Coaching bij het realiseren van wensen. Steun bij draad weer oppakken, nieuwe betekenis geven aan het leven.

Slachtoffers van kerkelijk misbruik hebben een aantal overeenkomsten en ervaringen die zij delen. Op zeer jonge leeftijd zijn zij buiten de gezinssituatie geplaatst en hebben anderen de verantwoordelijkheid voor hun opvoeding en ontwikkeling overgenomen. Deze personen waren overwegend lid van een orde of congregatie of werkzaam voor een bisdom.

De keuze voor het internaat/seminarie was in de meeste gevallen bedoeld als definitieve keuze, een lotsbestemming, gemaakt door volwassenen voor kinderen. Het celibataire perspectief kon op die leeftijd nauwelijks worden begrepen, omdat het ging om kinderen in de prepuberale fase. Het misbruik kon plaatsvinden door de absolute macht van volwassenen over kinderen, door de bijna goddelijke autoriteit van priesters, paters, broeders en nonnen.

De beslotenheid en het isolement van de locaties, de geringe contactmogelijkheden met ouders, maakten het psychisch isolement en de onmogelijkheid om te ontsnappen aan de machtsuitoefening volkomen. De slachtoffers hebben in hun jonge jaren veel stress ondervonden van deze situatie, stress die in latere jaren effect kan hebben gesorteerd op de gezondheid en het algeheel welbevinden. De misdaden gepleegd door opvoeders die door ouders vertrouwd werden hebben naast de directe fysieke en psychische wonden ook geleid tot verwijdering van het oorspronkelijke gezin, het verdwijnen van vertrouwen in volwassenen, verlies van gevoel van eigenwaarde.

De ervaringen werden niet herkend en erkend door anderen, sterker: er over praten was verboden en de geloofwaardigheid minimaal, priesters deden immers zo iets niet.....

De gevolgen van de trauma's, de sancties binnen de internaten en het jarenlange (moeten) zwijgen hierover hebben sporen nagelaten in de schoolloopbaan, en carrièreontwikkeling, maar zeker en vooral in de gedragsfeer. Vooral in de relationele sfeer komen slachtoffers veel problemen tegen/zijn slachtoffers veel problemen tegen gekomen. Het aangaan en onderhouden van relaties is vaak problematisch, zeker intieme relaties door de verstoorde seksuele ontwikkeling. De weerzin tegen gezag en machtsuitoefening is veel voorkomend. Angststoornissen komen frequent voor via dromen (nachtmerries) en specifieke gedragingen. Milde tot ernstige vormen van PTSS komen voor onder alle slachtoffers. In het proces van "uit de kast komen" ervaren slachtoffers nu voor het eerst dat zij met meerderen tot velen zijn!

Wie nu meer dan een jaar ' bezig is' ervaart het belang van het collectief delen van de ervaring, maar ook hoe veel energie het vraagt alles boven te halen en te verwerken.

Het is een proces van erkennen en keuzes maken. Lotgenoten kunnen helpen met de herkenning en tot steun zijn in het proces. Professionals moeten bijdragen aan het maken van keuzes en het doorlopen van de verschillende trajecten uit het keuzemenu.

Omdat ieder uiteindelijk verschillend omgaat met de genoemde ervaringen, zullen ook de keuzes per individu verschillen.

Het keuzemenu, waarover dit Netwerkplan gaat, is daarom maatwerk dat recht doet aan het slachtoffer. Maar het is ook een effectieve manier om dit

immense probleem binnen een redelijke tijd op te lossen en mensen een nieuw perspectief te bieden.

Het Netwerk Herstel

Dit netwerk moet de diensten en begeleiding gaan bieden aan individuele slachtoffers en lotgenotengroepen. Wij hebben een samenwerkingsverband op het oog, waarin deelnemers zich verplichten om de afgesproken bijdrage/inbreng te realiseren om aldus een deel van het probleem op te lossen of om middels een specifiek aanbod te voorzien in een behoefte, met als uiteindelijk doel het “slachtoffer” te helpen bij de verwerking en in harmonie te brengen van zijn ervaringen met zijn dagelijkse leven. Indien gewenst hoort daarbij ook een formele uitspraak over de rechtmatigheid van de klacht en het toewijzen van schadevergoeding.

Het aanbod:

- **Meldpunt**, dat onafhankelijk is, waar het “verhaal” kan worden gedaan, bij voorkeur aan ervaringsdeskundigen, en waar slachtoffers informatie kunnen inwinnen. Een combinatie van deskundigheid van het kerkelijk meldpunt en de lotgenotengroepen kan ontwikkeld worden door het formeren van een gezamenlijk team binnen het Netwerk Herstel.
- **Toegeleiding naar slachtoffergroep/lotgenotengroep** indien mogelijk en gewenst,
- **Begeleiding van lotgenotengroepen**. Door te voorzien in training voor lotgenoten, die binnen hun groep de rol van begeleider willen vervullen.
- **Diagnosticering voor verdere hulpverlening** door instellingen psychosociale hulp of individuele hulpverleners die deelnemer willen zijn.
- **Mediation** met contact met dader en/of de organisatie voor wie de dader heeft gewerkt en schadevergoeding.
- **Juridische dienstverlening** ter voorbereiding van procedure bij de Beoordeling- en Advies Commissie (BAC) of civiel
- Eventueel **klachtenprocedure uitmondend in uitspraak/advies** betreffende schuld en schadevergoeding.

KLOKK streeft met het **Netwerk Herstel** de opzet van een “**Menukaart**” na. Deze menukaart moet het mogelijk maken dat slachtoffers kunnen kiezen uit een breed aanbod van diensten die bijdragen aan het realiseren van het doel: herstel en het verkrijgen van genoegdoening. Er is een grote verscheidenheid onder de slachtoffers en een grote verscheidenheid in de beleving van de ervaringen van destijds.

Een gedifferentieerd aanbod kan helpen om de middelen in te zetten waar ze echt nodig zijn en effect kunnen sorteren.

Indien gefaciliteerd kan KLOKK een rol spelen in de 0^e lijn. Nu fungeert KLOKK al als meldpunt, worden slachtoffers begeleid bij het opstellen van een klaagschrift en/of het verzamelen van (steun)bewijs. KLOKK wil vooral een rol spelen in de organisatie en begeleiding van lotgenotengroepen en het ondersteunen van de contacten met de organisaties waaruit de daders afkomstig zijn. Nu ligt ook een zwaar accent op belangenbehartiging van slachtoffers en lotgenotengroepen.

Mediators(NMI/CEDR) kunnen op afroep beschikbaar zijn voor mediationtrajecten.

Juridische ondersteuning/dienstverlening is een voortraject op de procedure bij de BAC en bestaat nu deels al. De aard en werkwijze van de huidige aanpak zijn in ontwikkeling en kunnen straks wellicht in het netwerk functioneren, samen met de aanpak van de Werkgroep Recht van KLOKK.

De hulpverlening is een gecompliceerder verhaal door de diversiteit in het aanbod en de gelaagdheid van lijnen en de verschillen in toegankelijkheid. Deze diversiteit is een kans, als bij een goede begeleiding duidelijk wordt, welke slachtoffers met welke aanpak daadwerkelijk geholpen kunnen worden. Ofwel dat een goed begeleid lotgenotencontact ook volstaat.

Voor wie psychosociale hulp nodig heeft is een aanbod goed en snel te realiseren.

Voor de psychosociale hulpverlening sluiten wij graag aan bij het aanbod van de organisaties die wij 8 juli jl. via een eerste expertmeeting bij Movisie hebben ontmoet.

Het schema uit het verslag van die bijeenkomst past met enige aanvulling in de blauwdruk van KLOKK

Soort	Aanbieders	Aanbod
Hulp 0 ^e lijn		
Lotgenotengroepen Zelfhulp	A B C ...	Melding Ontmoeting en introductie in lotgenotengroep. Platform voor verhaal Een of een gesprek (buddy) Informatie, Met "supervisor" een keuze maken uit het menu. Belangenbehartiging
Hulp (zelfstandige verenigingen, stichtingen, netwerken)	Etc.	Informatie/psycho-educatie Begeleid lotgenotencontact (praatgroepen) Ondersteunende gesprekken Doorverwijzing Praktische ondersteuning Facilitering/ondersteuning lotgenotencontact
Hulpverlening 1 ^e en 2 ^e lijn		
Maatschappelijk werk		
GGZ		Diagnostiek Therapie Medicatie
Vrijgevestigde therapeuten (geregistreerd)		Diagnostiek Therapie
Specialistische centra (psychotrauma)		
Etc.		

Om geen misverstand daarover te laten bestaan: wij zien **geen rol** voor de door de Commissie Bandell voorgestelde aanpak van hulpverlening, het zgn. kwaliteitscentrum. Deze aanpak staat ver van de voor ons vereiste onafhankelijkheid van de Kerk. Verder kunnen wij niet leven met de dualiteit van hulpverlening en medewerking aan de BAC, welke er op neerkomt dat slachtoffers "geholpen" worden door dezelfde organisatie die hun "slachtoffer zijn" beoordeelt, een specialisme voor forensisch psychologen, en niet verenigbaar met de vereiste vertrouwensrelatie waar de cliënt op moet mogen rekenen (tegengesteld belang). Wij zijn van mening dat de hulpverlening rigoureus moet worden losgekoppeld van H&R 2.0.

Mede om de aanpak van de heer mr. W. Stevens een faire kans te geven.

Een bijkomend argument is de opstelling van de heer Wolters naar lotgenotengroepen, die samenwerking met slachtoffers de facto uitsluit en het primaat bij de professionals legt.

De problematiek is te gecompliceerd om daarin mee te gaan, want slachtoffers zijn deel van de oplossing.

Wij nodigen de RK kerk uit te onderkennen dat het niet gepast is een rol te willen in de uitvoering van de hulpverlening aan de slachtoffers van misbruik die sinds 2010 zich hebben gemeld, ook niet via een mantelorganisatie. Hen past op dit moment bescheidenheid en een stapje terug ten behoeve van anderen. Omgekeerd willen wij niet negeren dat binnen die organisatie mensen met grote persoonlijk inzet en betrokkenheid werkzaam zijn en daarom kunnen wij ons voorstellen dat deze mensen een rol gaan spelen in het Netwerk, in een team dat het meldpunt bemenst en de eerste opvang realiseert. Van dit team maken andere professionals en getrainde lotgenoten dan eveneens deel uit. Dit team wijst de weg naar het MENU!

De in de vergadering van de expertmeeting van 8 juli 2011 genoemde aandachtspunten voegen wij ook hierbij, omdat wij die onderkennen en onderschrijven:

- Omgeving: partners/gezin mogen niet worden vergeten, ook zij ondervinden de gevolgen van misbruik en zijn ook actor in de weg naar herstel. Vindbaarheid: wat zijn vindplaatsen van slachtoffers?
- Organisatiegraad Samsonmelders lager dan Deetmanmelders. Er zijn ook 'zorgmijders' en 'shoppers' (teleurgesteld in reguliere hulp terwijl ze die toch nodig hebben).
- Kwaliteitsbewaking: aanbieders moeten voldoen aan bepaalde kwaliteitscriteria, bv.
  - o ingeschreven staan bij een branche/koepelorganisatie
  - o werk laten toetsen
  - o mogelijkheid om mee te kijken
  - o (inhoudelijk criterium: moet woorden geven aan misbruik
  - o .... [moet verder uitgewerkt worden])
- Realiteitsgehalte: kritieke succesfactoren identificeren; eerdere initiatieven om tot dergelijke samenwerking te komen zijn moeizaam en weinig effectief gebleken. Nagenoeg alle aanwezigen bij de expertmeeting hebben het gevoel dat zij de kern kunnen vormen om van daaruit het model verder uit te bouwen. Het begin is er.

- Grondhouding om met de slachtoffers te werken aan herstel.
- Diagnostiek: wat is er beschikbaar c.q. moet ontwikkeld worden om behoeften bij slachtoffers in kaart te brengen?

De vorm van het netwerk

Met de partners moet de vorm gevonden worden waarin optimale effectiviteit is te bereiken. De noodzaak van continuïteit vraagt niet alleen commitment maar het formaliseren daarvan. Inzicht in ieders bijdrage is een vereiste om een optimaal aanbod zonder dubbels en witte plekken te realiseren

Ideaal is als partners hun bijdrage en inzet formaliseren in een convenant. Dan kan ook worden afgesproken hoe e.e.a. wordt bewaakt en geëvalueerd.

In dit convenant wordt ook de communicatie afgesproken en de wijze van rapporteren teneinde transparant te blijven.

De tijdsplanning wordt vastgelegd, de duur van het in stand houden van het netwerk, evenals de momenten van toetsing, overleg over de samenwerking en voortgang en de besluitvorming over beëindiging.

Partners in het Netwerk Herstel nemen in ieder geval deel voor de duur van de overeengekomen projecttijd.

KLOKK is uitgegroeid van een groep slachtoffers en slachtoffergroepen tot een rechtspersoon met een idee over de aanpak en de bereidheid om een rol te spelen in het oplossen van het probleem.

Als ervaringsdeskundigen (slachtoffers en mensen die een heel proces hebben doorlopen sinds vorig jaar tot nu) leveren de leden van KLOKK tot nu toe een bijdrage als vrijwilligers. Bij uitbreiding van de werkzaamheden zal ook de bemensing anders moeten worden ingericht en gefaciliteerd, wil continuïteit gewaarborgd kunnen worden.

Guido Klabbers,

Nederweert Eind, 25 september 2011.

Bijlage 2.

Lijst van personen met wie de *Onderzoekscommissie* heeft gesproken

Met de onderstaande personen heeft de *Onderzoekscommissie* gesprekken gevoerd. Een aantal personen heeft zich tot de *Onderzoekscommissie* gewend met informatie, wensen en suggesties. De *Onderzoekscommissie* is hen erkentelijk en respecteert de wens van velen onder deze personen om hun contacten met de *Onderzoekscommissie* als vertrouwelijk te beschouwen.

6 januari 2011

professor mr. S.D. Lindenbergh

hoogleraar privaatrecht aan de
Erasmus Universiteit

24 januari 2011

de heer A. Lubbers

slachtoffer en therapeut

18 februari 2011

de heer drs. R.J.G. Bandell en
drs. P.M.J.J. Kohnen

voorzitter en secretaris
coördinatiecommissie

4 maart 2011

de heer drs. R.J.G. Bandell,
professor mr. S.D. Lindenbergh

voorzitter
coördinatiecommissie en
voorzitter commissie-
Lindenbergh

19 april 2011

Bestuur en leden van de Konferentie
Nederlandse Religieuzen

27 mei 2011

mevrouw A. Voets en
mevrouw R. Thomassen

werkgroep partnerhulp
KLOKK

drs. J. Mulder

directeur De Waag

27 juni 2011

de heer drs. R.J.G. Bandell en
drs. P.M.J.J. Kohnen

voorzitter en secretaris
coördinatiecommissie

4 juli 2011

mr. G.A.M. Stevens

voorzitter Klachtencommissie

6 juli 2011

de heer G.J.J.M. Klabbers
de heer B.A.M. Brunet de Rochebrune
de heer R.J.M. Lelkens
mevrouw mr. M. Kips

voorzitter en leden van Koepel
Landelijk Overleg Kerkelijk
Kindermisbruik

19 juli 2011

dr. F.A.M. Schaars

lid stuurgroep mediation
'Jongens van Don Rua'

29 juli 2011

mevrouw mr. M. Kips

lid werkgroep recht van
KLOKK

12 augustus 2011

de heer drs. J.W. Brenninkmeijer,
mr. G.A.M. Stevens en
dr. W.H.G. Wolters

hoofd ad interim Meldpunt,
voorzitter Klachtencommissie
en voorzitter Platform
Hulpverlening na seksueel
misbruik in de RK Kerk

12 augustus 2011

mevrouw C. Goosen MSc en mr. P. Klijn

mediators en arbitors
mediation 'Jongens van Don
Rua'

16 augustus 2011

Jongens van Don Rua

30 augustus 2011
drs. V. Jammers en
mevrouw S. Leferink

directeur beleid en
beleidsmedewerker
Slachtofferhulp Nederland
(samen met de secretaris van
de commissie-Samson)

Bijlage 3

Geraadpleegde literatuur en documentatie

Archief Hulp & Recht (1995-2009). Utrecht.

Codex Iuris Canonici (1983).

Carla Goosen, *Bemiddelen bij seksuele intimidatie*, 2009.

Hoïng, M., van Engen, A., Ensink, B., Vennix, P., Vanwesenbeeck, I., *Hulp aan slachtoffers van seksueel geweld: een inventarisatie en kwaliteitsevaluatie van de behandeling van slachtoffers van seksueel geweld in de GGZ en de vrouwenopvang in Nederland*, 2003.

Jongens van Don Rua, *Castagnata. Tussenstand van ruim een jaar vechten tegen seksueel misbruik in de kerk voor de commissie-Deetman*, 2011.

Nicolai, N. (red.), *Handboek Psychotherapie na seksueel misbruik*, 2003.

R.K. Kerkgenootschap Nederland, *Procedure bij klachten van seksueel misbruik*, 2007.

Roel Verschueren, *Morgen is van mij. Een antwoord op seksueel misbruik in de kerk*, 2010.
